

Örgüt Metaforları

— Anlam, Algı ve Dönüşüm —

Örgütleri anlamada, geliştirmede ve
dönüştürmede metaforların gücü

ANLAMLANDIRMA

İLETİŞİM

LİDERLİK

KÜLTÜR

DEĞİŞİM

Editör: Prof. Dr. Ali BALCI

Gözden Geçirilmiş 2. Baskı

Editör: Prof. Dr. Ali BALCI

ÖRGÜT METAFORLARI
Anlam, Algı ve Dönüşüm

ISBN 978-625-8844-17-7

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

Gözden Geçirilmiş 2. Baskı: Eylül 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Mecaz (metafor), sosyal gerçeğin, mecazi (metaforik) olarak aktarılması ya da yansıtılmasıdır. Buna “mecazi (metaforik) anlatım” adı verilir. Bu anlatımda, benzetmeden yararlanarak sözcükleri gerçek anlamları dışında kullanma vardır. Daha açık bir deyimle mecazda (ya da mecazi anlatımda); bir olay ya da gerçeğe ilişkin anlatımın, benzer olana ya da olanlara taşınması ya da yansıtılması söz konusudur. Örneğin bir insana, “kurt adam” denmesi, onun kurda benzerliklerinin; kurt gibi güçlü, gizemli, yalnız yaşama istekli, belki de vahşi olduğunun belirtilmesidir. Benzer şekilde “fabrika okul” mecazi ile, okulun sanki sanayideki bir fabrikanın, ham maddeyi alıp onu mamul maddeye dönüştürmesi gibi, bir okulun da öğrenciyi mamul, yani istenen özelliklere sahip hale getirmesi, onu işlemesi anlatılmak istenir. Fabrika ayrıca, üretimdeki hızı ve karlılığı da ifade eder. Bu anlamda fabrika okul, bir okulun sanki kar amaçlı bir piyasa şirketi gibi ürünlerini para kazanma güdüsüyle üretmesini anlatır.

Mecaz insanların gündelik yaşamlarında söylemlerinin önemli bir parçasını oluşturur. İnsanlar bir şeyleri anlatır ya da aktarırken sıkça mecazlara baş vururlar. Örgütsel yaşam da bundan farklı değildir. İnsanlar örgütsel yaşamlarında da sıkça mecaz kullanırlar. Zira mecazlar, farklı bakış açılarını gösterirler. Pek tabii ki farklılık, farklı bakış açılarıyla ortaya çıkar, farklı bakış açıları gerektirir. Mecazların ortaya koyduğu farklı bakış açıları, örgütlerin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olur. Bu bağlamda örgütsel ortamda mecazların üç temel işlevinden söz edilebilir: (1) Örgütsel problemlerin üretilmesi. Bu işlev, bir mecazın gösterdiği imajın örgüt ortamında, örgüt yaşamında beklenen düzeyde var olup olmadığının, ya da ondan farklılaşmaların ve nedenlerinin araştırılmasına olanak sağlar. (2) Araştırma sonuçlarının bütünleştirmesine dayanak oluşturma. Bu işlev, araştırma sonucu üretilen verilerin, imaj çerçevesinde bütünleştirilmesidir. (3) Örgütsel davranış ve eylemlere yön verme. Mecaz, örgütte örgütsel davranış ve olaylara yön verir, onların yorumlanmasında temel oluşturur.

Örgütlerin, çok değişken çağdaş örgütsel yaşantının etkili yönetimi, örgüt gerçeğine çoklu, farklı bakışa ihtiyaç duymaktadır. Bu yüzden de örgüt yöneticisi, örgütle ilgili değişik ya da farklı bakış açılarının bir repertuarına sahip olmalıdır. İşte bu farklı bakış açıları ya da lenslerin sağladığı bilgi, çağdaş karmaşık, değişken örgütlerin iyi okunmasına, etkili yönetimine olanak sağlayabilecektir. Ancak bir örgüt mecazı, örgüt gerçeğinin belli bir yönüne ağırlık vermek, onu öne çıkarmak suretiyle, örgütün diğer boyut ya da yönlerinin ihmal edilmesine, karanlıkta kalmasına neden olabilmektedir. Örgüt mecazlarının bu kısıtlılığı nedeniyle ki örgütü bir bütün halinde anlamak isteyen ve buna ihtiyaç duyan örgüt yöneticisinin, örgüt mecazları repertuarına sahip olması gereklidir.

Yukarıdaki gelişme ve gerekçelerin, “Örgüt İmajları” Doktora Öğrencilerinin, bu ders gereği hazırladıkları örgüt mecazları ile ilgili dönem ödevlerini, bir kitapta toplama görevini yüklediği algısına vardık. Bu kitap içeriğinin hazırlanmasında Morgan’ın (1997), “Images of Organizations” başlıklı eseri bize rehberlik etti. Bu doğrultuda her

öğrenci, kendisine verilen ya da kendisinin seçtiği konuyu, sözü edilen eserin ilgili konusu çerçevesinde araştırdı ve APA formatı kapsamında bir makaleye dönüştürdü. Daha sonra taslak makale, bir seminer ortamında biçim ve içerik olarak sınıfta eleştirilip tartışıldı. Öğrenci, eleştiriler doğrultusunda makaleye son şeklini verdi. Ayrıca editörün, özellikle de eğitim örgütlerine dönük mecazlarla ilgili basılmış iki makalesi de, dergilerinden izin alınarak metne konuldu. Böylece makaleden oluşan “bir readings book” niteliğindeki kitabın, makale ve yazarları aşağıdaki gibidir.

Makale adı	Yazarı
Makine Örgütler	Murat Özdemir
Organizma Mecazı	Funda Nayır
Beyin Mecazı	Rana Kasapoğlu
Kültür Olarak Örgütler	Erkan Kırıl
Politika Metaforu	Asım Yalnız
Ruhlar Hapsihanesi Olarak Örgütler	Filiz Akar
Akış ve Dönüşüm Olarak Örgütler	Özlem Y. Özgenç
Eğitim Örgütlerine Yeni Bakış Açıları: Kuram- Araştırma İlişkisi I	Ali Balcı
Eğitim Örgütlerine Yeni Bakış Açıları: Kuram- Araştırma İlişkisi II	Ali Balcı

İlgili doktora öğrencilerimi, bu güzel çalışmalarını için kutluyor, eserin, konulara ilgi duyan bilim insanı, uygulamacı ve politikacılara katkı getirmesini diliyorum.

Temmuz 2008, Ankara

Prof . Dr. Ali Balcı

Editör

İKİNCİ BASKI İÇİN ÖN SÖZ

Alanında Türkiye’de ilk olan eserin ilk yayımlanmasından bu yana geçen sürede örgütlere, konjoktürel, bağlamsal ve örgütsel değişme ve gelişmelere dayalı farklı metaforik bakışlar ortaya çıkmıştır. Kitabın bu ikinci baskısında özellikle de eğitim örgütlerine farklı metaforik bakışlar yansıtılmaya çalışılmıştır. Bunlar Tabloda sıralanmıştır.

Makale adı

Metafor Kuramları ve Eğitim Örgütlerinde Metafor
Ordu- Askeriye Metaforu
Örgütsel DNA Metaforu
Sabun Köpükleri Olarak Örgütler
Öğrenme ve Öğretme Metaforları
Müdür Metaforları
Öğrenci Metaforları
Politik Sistemler Olarak Örgütler

Yazarı

Nihan Demirkasımoğlu
Davut Elmacı
Erkut Bil
Caner Cereci
Pınar Bayacan
Uğur Akın
Ünal Akyüz
Hatice ŞAP

İki basım arasında neden bu denli uzun bir süre geçtiği sorulabilir. Aslında ikinci basım için ilgili yayınevime 2016’da başvurmamdan, biraz da Pandemi nedeniyle bir sonuç alamadım. Artık yayıneviyle sözleşmeyi yenilemediğimizden yeniden yayımlanması çalışmalarına giriştim.

Ayrıca genişletilmiş ikinci basımda kitabın adı, okuyucu ve meslektaşlardan gelen öneri ve eleştirilere dayanarak “*Örgüt Metaforları*” olarak değiştirildi. Esere yeni giren konularda da tıpkı birinci basımdaki gibi bir yol izlendi. Eserin yazarlarına çalışmalarını belli bir düzeye getirdikleri için teşekkür ederim. Eserin ilgililere yararlı olmasını diliyorum.

2026, Ankara

Prof. Dr. Ali Balcı

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Ali BALCI

1. Bölüm: Metafor Kuramları ve Eğitim Örgütlerinde Metafor

Doç. Dr. Nihan DEMİRKASIMOĞLU, Hacettepe Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8609-9985

2. Bölüm: Eğitim Örgütlerine Yeni Bakış Açıları: Kuram - Araştırma İlişkisi

Prof. Dr. Ali BALCI

ORCID No: 0000-0002-0028-5064

3. Bölüm: Eğitim Örgütlerine Yeni Bakış Açıları Kuram- Araştırma İlişkisi II

Prof. Dr. Ali BALCI

ORCID No: 0000-0002-0028-5064

4. Bölüm: Makine Örgütler

Prof. Dr. Murat ÖZDEMİR, Hacettepe Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1166-6831

5. Bölüm: Organizma Metaforu

Prof. Dr. Funda NAYIR, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9313-4942

6. Bölüm: Beyin Metaforu

Dr. Rana KASAPOĞLU ÖNDER

ORCID No: 0009-0000-8047-6970

7. Bölüm: Kültür Olarak Örgütler

Prof. Dr. Erkan KIRAL, Aydın Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1120-7619

8. Bölüm: Politik Sistemler Olarak Örgütler

Dr. Hatice ŞAP

ORCID No: 0009-0008-3263-0871

9. Bölüm: Ruhlar Hapishanesi Olarak Örgütler

Doç. Dr. Filiz AKAR, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1597-580X

10. Bölüm: Değişimin Mantığını Anlamak: Akış ve Dönüşüm Olarak Örgüt*Özlem YURDANUR ÖZGENÇ*

ORCID No: 0009-0007-6748-5312

11. Bölüm: Örgütlerde Tahakküm Metaforu*Prof. Dr. Uğur AKIN*, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4911-3781

12. Bölüm: Ordu - Askeriye Metaforu*Doç. Dr. Davut ELMACI*, Amasya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9712-0727

13. Bölüm: Örgütsel DNA Metaforu*Dr. Erkut BİL*

ORCID No: 0909-0002-4342-1887

14. Bölüm: Sabun Köpükleri Olarak Örgütler*Dr. Caner CERECİ*, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0002-6586-979X

15. Bölüm: Öğrenme ve Öğretme Metaforları*Pınar BAYACAN*

ORCID No: 0009-0007-5164-8842

16. Bölüm: Müdür Metaforları*Prof. Dr. Uğur AKIN*, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4911-3781

17. Bölüm: Öğrenci Metaforları*Ünal AKYÜZ*, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0003-2135-9517

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
İkinci Baskı İçin Ön Söz	v
Bölümler ve Yazarları	vi

1. BÖLÜM

METAFOR KURAMLARI VE EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE METAFOR

Giriş.....	1
Metafor Kavramı.....	1
Metafor Kuramları.....	4
Kök Metaforlar Kapsamında Metafor Türleri ve Eğitimde Uygulanan Kök Metaforlar	6
Eğitimde Kök Metaforlar	8
Eğitim Metaforlarının Temaları.....	10
Sonuç.....	11
Yararlanılan Kaynaklar	12

2. BÖLÜM

EĞİTİM ÖRGÜTLERİNE YENİ BAKIŞ AÇILARI: KURAM - ARAŞTIRMA İLİŞKİSİ

Eğitim Örgütlerine Farklı Bakış Açıları.....	15
Rasyonel - Bürokratik Örgüt Modeli	17
Örgüte Zen Yaklaşımı	18
Pazaryeri Modeli.....	19
Gevşek Yapılı Sistemler Modeli	20
Örgütsel Anarşi Modeli	21
Doğal Seçme Modeli	23
Marksist Perspektif.....	23
Diyalektik Görüş.....	24
Kurumsal Örgütler Modeli.....	25
Eğitim Örgütlerinin Araştırılması Yaklaşımları.....	26
Sonuç.....	29
Yararlanılan Kaynaklar	30

3. BÖLÜM EĞİTİM ÖRGÜTLERİNE YENİ BAKIŞ AÇILARI KURAM- ARAŞTIRMA İLİŞKİSİ II

Eğitim Örgütlerine Yeni Bakış Açıları	36
Pozitivist/ Akılcı/ Normcu Paradigma	36
Makine Metaforu	36
Organizma Metaforu	36
Örgütsel Ekoloji Metaforu	37
Örgütsel Gelişme Metaforu	38
Antipozitivist/ Yorumcu Paradigma	38
Örgütsel Kültür Metaforu	38
Kritik Yönelimli Kuramlar	39
Feminist Kuramlar	40
Karıncalar Yuvası Metaforu	43
Yapısalcılık Sonrası Perspektifler ve Post Modernizm	44
Yaşayan Sistemler Kuramı (YSK)	47
Bir Toplum (Community) Olarak Okul Metaforu ve Genişletilmesi	48
T. Greenfield'in Felsefi Düşüncesi	50
Siyborg (Cyborganization)	52
Perspektiflerin Gerekthirdiği Araştırma Yaklaşımları	53
Pozitivist / Normatif Paradigma	54
Antipozitivist (Yorumcu) Paradigma	57
Farklı Perspektiflerin Öngördüğü Araştırma Yaklaşımları	59
Sonuç	64
Yararlanılan Kaynaklar	64

4. BÖLÜM MAKİNE ÖRGÜTLER

Giriş	66
Makine-Örgüt Anlayışının Tarihi Kökleri	67
Örgüt Kuramında Geleneksel Dönem ve Makine İmgesi	70
Bürokrasi Kuramı	71
Bilimsel Yönetim Yaklaşımı	75
Yönetim Süreçleri Yaklaşımı	77
Makine Örgüt Metaforunun Güçlü ve Zayıf Yönleri	79
Sonuç	80
Yararlanılan Kaynaklar	81

5. BÖLÜM ORGANİZMA METAFORU

Giriş.....	83
Organizma Metaforu	84
Neoklasik (Davranışsal) Yönetim Kuramları.....	85
Sistem Kuramı.....	89
Durumsallık Kuramı.....	91
Nüfus (Popülasyon) Ekolojisi ve Örgütsel Ekoloji Kuramı.....	94
Organizma Olarak Okullar	97
Organizma Metaforunun Güçlü ve Zayıf Yönleri	97
Sonuç.....	99
Yararlanılan Kaynaklar	100

6. BÖLÜM BEYİN METAFORU

Giriş.....	102
Beyin Metaforu	103
Bilgi İşleme Sistemleri Olarak Örgütler.....	104
Holografik Beyinler Olarak Örgütler	106
Öğrenen Örgütler.....	107
Örgütsel Öğrenme ve Öğrenen Örgütler Kavramları.....	109
Öğrenme Dereceleri	110
Öğrenen Örgütler İçin Stratejiler	111
Beyin Metaforunun Güçlü ve Zayıf Yanları	114
Sonuç.....	116
Yararlanılan Kaynaklar	117

7. BÖLÜM KÜLTÜR OLARAK ÖRGÜTLER

Giriş.....	119
Örgüt ve Kültür	120
Örgüt Kültürü Kavramının Doğuşu	121
Örgüt Kültürünün Oluşumu.....	124
Baskın Kültür ve Alt Kültür.....	126
Güçlü ve Zayıf Kültür.....	126
Örgüt Kültürünün Özellikleri.....	127
Örgüt Kültürünün Öğeleri	128
Artifaktlar	130
Temel Değerler	132
Temel Varsayımlar	133
Örgüt Kültürlerinin Sınıflanması	133

Örgüt Kültürünü Açıklamada Kullanılan Modeller	135
Parsons Modeli	135
Schein Modeli	136
Killman Modeli	136
Quinn ve Cameron Modeli	136
Deal ve Kennedy Modeli	136
Miles ve Snow Modeli	136
Ouchi'nin "Z" Kültürü Modeli	137
Peters ve Waterman'ın Mükemmellik Modeli	138
Örgüt Kültürünün Güçlü ve Zayıf Yönleri	139
Sonuç	140
Yararlanılan Kaynaklar	141

8. BÖLÜM

POLİTİK SİSTEMLER OLARAK ÖRGÜTLER

Giriş	143
Örgütsel Politika	144
Yönetim Sistemi Olarak Örgütler	145
Örgütsel Çıkarlar	146
Örgütsel Çatışma	147
Örgütsel İktidar	150
Politika Metaforunun Güçlü ve Zayıf Yönleri	153
Güçlü Yönler	153
Zayıf Yönler	154
Politika Metaforu ve Okul Sistemi	154
Sonuç	156
Yararlanılan Kaynaklar	156

9. BÖLÜM

RUHLAR HAPİSHANESİ OLARAK ÖRGÜTLER

Giriş	158
Ruhların Hapishanesi Olarak Örgütler	159
Gözde Düşünme Tarzlarının Tuzağı	160
Örgüt ve Bilinçaltı	161
Örgüt ve Bastırılmış Cinsellik	163
Yapısalcı Kuram	165
Libido	165
Kişilik Yapısı	165
Freudyan Gelişim Dönemleri	167
Savunma Mekanizmaları	169
Örgüt ve Endişe	172

Örgüt Gölge ve İlk Tip	175
Jung ve Psikanaliz	176
Ruhların Hapishanesi Metaforunun Güçlü ve Zayıf Yönleri	178
Sonuç.....	179
Yararlanılan Kaynaklar	180

10. BÖLÜM

DEĞİŞİMİN MANTIĞINI ANLAMAK: AKIŞ VE DÖNÜŞÜM OLARAK ÖRGÜT

Giriş.....	181
Kavramsal Çerçeve.....	182
Değişim Kavramı.....	182
Otopoyiyez, Çevre ile İlişkiler.....	185
Benmerkezci Narsist Örgütler	188
Kaos ve Karmaşa.....	190
Karmaşıklık Ortasında Yönetim.....	195
Karşılıklı Nedensellik.....	198
Diyalektik, Değişimin Mantığı	200
Yönetimin Diyalektiği	203
Sonuç.....	204
Yararlanılan Kaynaklar	206

11. BÖLÜM

ÖRGÜTLERDE TAHAKKÜM METAFORU

Giriş.....	208
Tahakküm Anlamında Örgüt	210
Örgüt, Sınıf, Kontrol ve Sömürü	211
İşteki Tehlikeler, İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları	212
İşkoliklik ve Stres	214
Küresel Sermaye, Çok Uluslu Şirketler ve Dünya Ekonomisi	218
Sonuç.....	224
Yararlanılan Kaynaklar	224

12. BÖLÜM

ORDU - ASKERİYE METAFORU

Giriş	226
Örgütlere Askeri Bakış.....	226
Komutan Olarak Yönetici	228
Strateji	230
Disiplin ve Korku.....	231

Cinsiyet	232
Okullara Askeri Bakış	232
ORDU Metaforunun Güçlü ve Zayıf Yönleri.....	233
Sonuç	234
Yararlanılan Kaynaklar	235

13. BÖLÜM ÖRGÜTSEL DNA METAFORU

Giriş.....	236
Metafor Kavramı.....	236
Öğrenen İnsan ve Öğrenen Örgüt.....	238
Örgütsel DNA Metaforu	239
Örgütsel DNA Modelleri	241
Sonuç.....	252
Yararlanılan Kaynaklar	253

14. BÖLÜM SABUN KÖPÜKLERİ OLARAK ÖRGÜTLER

Giriş.....	254
Sabun Köpükleri Metaforu.....	254
Sabun Köpükleri Metaforunun Eğitim Örgütlerine Uygulanabilirliği.....	257
Sabun Köpükleri Metaforunun Güçlü ve Zayıf Yönleri	258
Sonuç.....	260
Yararlanılan Kaynaklar	260

15. BÖLÜM ÖĞRENME VE ÖĞRETME METAFORLARI

Giriş.....	261
Metafor Kavramı.....	262
Eğitim Alanında Metaforlar	262
Öğrenme	262
Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Metaforlar	263
Öğrenme Sürecine İlişkin Kök Metaforlar	267
Sonuç.....	271
Yararlanılan Kaynaklar	271

16. BÖLÜM MÜDÜR METAFORLARI

Giriş.....	273
Müdür	274
Müdürlüğün Tarihsel Gelişimi	275
Müdür Metaforları.....	276
Gelecekte Müdür Metaforları	278
Diğer Müdür Metaforları.....	280
Kriz Metaforları	283
Paydaş Metaforları.....	283
Sonuç.....	285
Yararlanılan Kaynaklar	286

17. BÖLÜM ÖĞRENCİ METAFORLARI

Giriş.....	287
Öğrenci Metaforları.....	288
Müşteri Olarak Öğrenci	289
Alıcı ve Tedarikçi Olarak Öğrenci.....	292
Toplam Kalite Yönetimi ve Müşteri Olarak Öğrenci	294
Vatandaş Olarak Öğrenci	295
Ürün Olarak Öğrenci	296
Çalışan Olarak Öğrenci	297
Sonuç.....	299
Yararlanılan Kaynaklar	300

1. BÖLÜM

METAFOR KURAMLARI VE EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE METAFOR

Doç. Dr. Nihan DEMİRKASIMOĞLU, Hacettepe Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8609-9985

Giriş

Metaforlar; sanat, edebiyat, tiyatro ve günlük konuşmalarda sıkça ve çeşitli biçimlerde kullanılmaktadır. Belki de metaforların bu kadar popüler olmasının nedeni anlam bakımından ve insanların zihinlerinde yarattığı imaj bakımından hem güçlü hem de zengin olmasıdır.

Metaforla ilgili literatür incelemelerinden, kavramın disiplinlerarası kullanıma sahip olduğu ve giderek örgüt, yönetim KURAMleri ve eğitimde yer almaya başladığı dikkat çekmektedir. Bu çalışma, metaforun disiplinlerarası bir ilgi alanı olduğundan hareketle, metafor kavramına değişik perspektiflerden, özellikle de örgüt ve eğitim perspektifinden nasıl bakıldığı ve eğitimde kullanılan belirli metaforların nasıl açıklanabileceği ve analiz edilebileceği üzerinde odaklanmaktadır. Bunu yaparken çalışmada esas olarak, metaforun geçmişten bugüne nasıl tanımlandığı ve çeşitli metafor KURAMlerinin metafor kavramına nasıl yaklaştığına ilişkin bakış açıları sunulmaya çalışılmıştır. Eğitimde metaforların nasıl kullanıldığına ilişkin örnekler vermek üzere, rehberlik (guidance) olarak eğitim, gelişme (growth) olarak eğitim ve özgürleşme (liberation) olarak eğitim metaforlarına değinilmiştir.

Metafor Kavramı

Aristo ile M. Ö. 4. yüzyılda ortaya çıkan metaforun, retorik bir araç olduğu ifade edilmektedir. Aristo, metaforu iki anlamda kullanmıştır. İlk anlamı; konuşmada çağrışım, karşılaştırma ve benzerliklerin kullanıldığı tüm benzetmeleri ifade etmektedir. İkinci anlamı ise, karşılaştırılan iki şeyin özdeşleştirilmesi ile benzerliğin ifade edilmesidir (Clarken, 1997).